

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félév.

Kolozsvár, november 26-kán, 1844.

22. szám.

Tartalom: Szétttekintés perfolyamunk mezején, 's jelesen a' folyamodás- és ügyvédi meghívásról, (Szentiváni Mihály) 167. lap. Cora, (K—r) 171. l.

Szétttekintés perfolyamunk mezején, 's jelesen a' folyamodás- és ügyvédi meghívásról.

(Folytatás.)

Itélő biráink négy elvből indulhatnak, 's indulnak is ki, habár nem tartva mindig következetesen egyik vagy másik elvet: a' törvény-szava-, szelleme-, szokás-, és felsőbb rendeletekből. Ki a' törvény szavához angol szellemmel kíván ragaszkodni, belé vész az öszve zavart, 's egymással majd minden nyomon ellenkező chaos „indigesta mole”-ébe. A' Verbóczi perfolyama nekünk ma sokakban értetlenné vált, sokakban feledékenységre ment, némellyekre nézt halottaiból a' „legulejus”-ok által ismét felélesztetett, de azon szükséges kapcsolatok nélkül, mellyek az aktori perlekedés rendszerét kiegészíték. Nagy részét a' gyakorlat annyira eltörlé, hogy rá hivatkozni nem lenne egyéb neveltségül, de mellyik nincs már hasonlóan eltörölve, azt megmondani semmi biztos mérleg nincs; 's az előbbiekről is egy nevezetes elv kérdés van: t. i. szokás törölhető-e el törvényt. Mind ez igaz szóról szóra az approbatai és compilatai törvényekről. Ide jő még, hogy ezek gyakran ellenkezésbe jönnek a' Verbóczi rendszerével, néha ön magokkal is; és hogy az Approbata és Compilata töredékeiből kiegészített törvénykezési rendszert sem lehet elvonni. Novellaris articulussainkban kevés a' perfolyami cikk, azok is csak részletek (specialitások), előbbi törvényekre támaszkodók, 's így

utóljára is a' régi zavarnál vagyunk; többnyire olly általános kifejezésűek, mellyek mindent mondván semmit sem mondanak. Jőné most a' táblai utasítvány „motos componere fluctus,” de ezzel is csak a' réginél maradunk, mert az ország azt egy igen szent alkotmányi elvnel fogva, csak annyiban fogadta el, mennyiben a' törvényekkel megegyezik. Ennek még azon hiánya is van, hogy sok tekintethen nagyon elméleti, 's nagyon nem gyakorlati; legalább két harmada papiroson igen üdvös, 's igen czélszerű „jambor ohajtás,” de csak is papiroson maradt jambor ohajtás. Nagy része ezen rendszárbályoknak gyakorlatba soha sem lépett 's nem is léphetik; így a' betűhez ragaszkodni kívánó itt még leginkább megjárna. Sok mindennapi előforduló eset pedig általában nincs törvényünkben elhatározva. Az angol szellemű magyar bíró tehát sok „három nejt” lenne kéntelen feloldozni, mert a' törvény csak a' „két nejt”-et tilalmazza, de annál többeket bitofaraitélni „három forintnyi lopásért, égetéssel fenyegetésért, nősparázaságért, 's még ki tudná elszámlálni mi sok mindenért.

A' törvény szelleméhez ragaszkodóknak községesen azt szokás felelni: „a' lélek láthatatlan,” 's valóban törvényeinknek, mellyeknek teste is a' mondottak szerint láthatatlan, bajos szelleméből „bírói meggyőződéssel” itélni. Ez olly mező, hol a' legellenkezőbb nézetűek találkoznak gyakran össze, 's a' láthatatlanság végtelen ürjében mindenik olly erős helyzetbe képes magát bésánczolni, honnan kivitatni többé lehetetlen. Ez elvből indulva ki hallhattunk a-

gyanazon törvényből szabad- és rabelvü, alkotmányyszerü és absolutistai nézeteket kiokoskodtatni, honnan utoljára is csak annyit vonhatni ki bizoyost, hogy „a' per kimenetele bizonytalan“, 's a' szegény peresnek, ha egész „Corpus Juris“unk fejében van is, lehetlen előre kitálatni ügye jövendőjét, 's következve: hogy nem fogja-e rokonát, barátját méltatlanul hurczolni vagy bona fide napfény tisztának vélt ügye mellett ingyen költséget fáradságot tenni és azt is elveszteni per utján, mi per nélkül tisztán kezében volt.

A' szokásra nézve ismét egy nagy elv kérdés van: valljon miután Verböczi szokásos törvényeinket irottá változtatá, 's különösen miután az 1791. 7. kimondá, hogy „leges ferendi, abrogandi, et authentice interpretandi potestas in Magno Principatu Transylvaniae Principi, statutibus et ordinibus ad comitia legitime confluentibus communis est“, lehet-e már szokásra alapítani ítéletet? Mellőzve ezen inkább elméleti, mint gyakorlati haszonra vezethető kérdést, maradjunk a' tapasztalás terén. Lehet-e szokás után biztos ítéletet remélni? A' szokás szintolly bizonytalan, mint a' törvény szelleméböli és szintolly határozatlan zavaros, mint a' szavaiböli kiindulás. Minden tárgyra már az esetek külöbségénél fogva különböző szokások lehetnek, de gyakorlatilag még különbözöbbek vagynak, úgy hogy a' kérdések nagyobb részére „vemhest és nem vemhest“ egy forma igazsággal lehet mondani, 's mindenikre adatot találni a' levéltár portengerében. Nem példátlan, hogy befolyásos bírák jó előre árkot készítenek kezdett vagy kezdeni czélzott pereiknek. Különbben is Verböczi 15. prol. címje szerint a' bírónak „ex allegatis et probatis“ kell ítélni, 's ha már egy peres elmulatta ügyét köllőleg támogatni, igazságos-e hogy a' hozott ítélet sinormértékül szolgáljon egy tán hasonló esetü, de más szempontból felfogott és védett ügyben? „Minden pernek van korszaka“ mond a' közbeszéd, 's a' milyen igaz ez, olly igaz, hogy a' szokást tenni törvénykezés alapjául nem

sokkal jobb, mint lotteryára bizni a' peresek ügyét.

A' felsőbb rendeletek vagy a' meglevő törvény viszhangjai 's legfelebb azok teljesülését szorgalmazók, vagy törvény magyarázók és pótlók, vagy törvény hiányában rendszabályul szolgálándók, vagy végre lehetnének törvényellenesek. Az első esetben áll az, mi a' törvény szavairól mondatott; másodikban áll az idézett 1791. 8. törvényczikk; harmadik és negyedik esetre azt mondja az 1791. 8. „Edicta seu sic dictae patentes in nullis unquam regni judiciis acceptari possint.“ Már ha a' peres ügyét felsőbb rendeletekhez alkalmazza, egy-egy lelkes 's tán szájas táblabíró buktatja meg, ellenesetben megtörténhetik, hogy felsőbb bírák előtt bukik, mindenik esetben a' „ki utoljára nevet az nevet jól,“ csak hogy a' szegény peres nem tudhalja: mi képp lehessen utoljára nevetni?

Illy bizonytalanságban valóban magyar perlekedési kedv kell, hogy a' „törvény utja“ tömkelegehez merjünk folyamodni személyünk és vagyonunk bátorságosítására. De kísérjük tovább kétes utain a' vakmerészt.

A' per küszöbén először a' perek természete ötlük előnkbe. Tudjuk, hogy pereink hosszu, rövid vagy rendes, és legrövidebb folyamuk, a' mint t. i. négy, kettő vagy egy törvényszakon kellene lefolyniok. Ezenkívül vannak még a' legrövidebbnél is rövidebb folyamuk, mellyek t. i. ott kezdődnek, hol végződniök kellene (elégvételen) 's tán ott végződnek, hol kezdődniök kellene, t. i. egy se reg jobban kifejlett kétes kérdésen, mellyekért reportatio mellett tovább perlekedhetni, vagy 52 évig mindig új pert kezdhetni, 's így végződnek legalább is félszázadra kiható új bizonytalanságon.

A' törvényszakot (periodus) törvényeink minden következtetésből kivonhatólag szó szerint értik, de mivel ez gyakorlatban kivihetlen, a' szokás más nagyon eltérő magyarázatot adott, 's ma valóban a' legrövidebb pernél is rövidebb folyamuk per lenne, melly minden törvényszakon legalább egyszer látná nem mondom a' bi-

rői, hanem bár az ügyvédi széket. A' szokás különbséget tett a' periodus és terminus közt. A' periodust határozgatnunk gyermekes lenne. A' tábl. ut. 17. §. eléggé meghatározta 's a' mindennapi gyakorlatból ismeretesek; mindazáltal ebben is van néha zavar: pl. a' transmissio kivételére 's beadására, az újítási és felviteli okok előterjesztésére kiszabott nap miatt, mellyekért a' peres gyakran évekig hurczolódik, gyakran pere, mint sarkau, egészen megfordul. De ezeket rövidségért mellőzöm.

A' terminus törvényeinkben elő nem fordulván olly értelemben, mellyet a' szokás adott, meghatározva sincs; a' mit felőle tudunk nem egyéb egy circulus vitiosusnál. Terminus az egyik érdemi ítélettől másikig közbe eső törvényes idő, és érdemi ítélet az, melly a' terminus végén mondatik ki. A' szokás még apró részletli meghatározásokat is hozott bé, pl. deductivum deliberatum 'sat, de mind ez határozatlan, mert pl. a' szószólói meghívás vagy felsőbb birói visszautasítás mellett is deductivum 's a' per rendétől külön álló érdemi ítélet szokott mondatni, mellyek a' pert még sem lép-tetik elő (nem graduálják) mert ugy némelly per hét vagy tiz terminuson is menné át. A' legrövidebb perfolyam (summarissimus processus) még legtökélyesebb perfolyamunk rendében, de annál tökéletlenebb a' leg és legrövidebb vagy elég vételi perfolyam. Ennek a' fennebb mondottakon kívül még azon nagy hiánya van, hogy ez által az ügy kiesik a' perfoljó kerékvágásból, 's egy ember belátásától függővé lesz, t. i. a' főtisztek vagy kormányzó altisztektől hatalomkar kirendelésekor, kik tisztelet személyes érdemeiknek, de még is csak egyes hibázható emberek; 's nem mondom, hogy a' bennök helyezett bizodalomnak meg nem felelnek, de lehetne olyan is, ki az igen tág hatalommal, ha csupán nem elég figyelemből is visszaélné, 's ezzel mind két félnek hosszas hurczolást okozhatna. Még azon mód sincs tisztán meghatározva törvényünkben, hogy a' hatalomkar megtagadásakor az ellentállás okadására kell-

jen-e az ellentállót bizonyosítani, mint általában szokás az ellentállás után, vagy rendes rövid per utjára idéztetni a' törvény nem világos szavai szerint. Felsőbb rendeletek kimagyarázták, hogy az utolsót kell tenni, de még is gyakori példa van, hogy a' peresek nagy romlásokkal az első uthozfolyamodtak, főképp mig a' kir. főkormány körlevele által tisztába nem hozá a' zavart. Hát még a' katonai duló erő kirendeléséig mennyi visszaélés jöhet közbe? 'S midőn sok hurczolás után remélhetnök, hogy a' dobszó kiszolgáltaja igazunkat, akkor ellenfelünk megintet, hogy már most egyszerű elég vételre is kielégít, és így ismét uj meg uj zavarok szélén állunk... De belé vesznénk a' tömkelegbe, ha minden zavarban lévő fogalomnál mulatnánk. Egy ifju ügyvéd barátom azt szokta mondani a' perek természetéről: „rövid folyamú per az, midőn nagy ur fel-, szegény ember az alperes; hosszú folyamú az, midőn megfordítva állnak a' felek“, 's bizony bizony mond valamit.

A' per természetét tehát ügyvéd és principális megállíták. Most jö a' cím, mellyet ügyöknek adjanak. Midőn első gyermek születik, a' háznál van dolga a' kalendarionnak 's főtörése a' gazdának kereszt neve fölött. Így van ez a' czimezendő perrel is. De miért illy nagy munka a' csupa címért, hiszen nem abban áll az igazság és az ügy érdeme? Ez mind igaz, de azért ha perünk címét elhanyagoltuk, tán egy évtized múlva ismét ott leszünk hol most, annyi különbséggel, hogy leszállított törvényes lépteinkért az ellenfélnek napfénytiszta érdemű igazságunk mellett is költséget, fáradságot, méltatlansági díjt, 's ki győzi elszámolni még mi mindent kell fizetnünk, mi tán követelésünk tárgyánál többre megy. Ha igen tág címet adtunk a' „cumulatus processus“ száll le, ha igen szükön szabtuk, igazságos követelésünk csonkult meg, ha több pert kezdünk egy tárgyért „calumnián“ maradunk, 's örök hallgatásra leszünk kárhozotva minden igazunk mellett 'sat 'sat. 'S mind ez a' csupa címért, pedig semmi hiteles kutfónk nincs, mellyből a' cím iránt eliga-

zodassunk. Gyakran a' bíró megsemmisít egy ügyet cziméért a' nélkül hogy határozottan megtudná ön maga is mondani: micsoda czimet kellene tehát adni?

A' per most czimezve van. Még sok előleges kérdés áll elő, mellyek mind figyelmet érdemlenének, de akkor legalább egy évig lenne mit írjunk a' N. Társalkodóba. A' peres intetést vitet végbe. És viszont itt a' kérdés: szükséges-e az intetés vagy nem, 's ha az, 8ad vagy 15öd napra? Erre a' felelet közönségesen az, „tegyük, mert ha nem használ, nem árt, de elmulatását megeshetik megbánnók.“ Ez viszont furcsán hangzik. Azon felül az „atyafiságos, de egyszermind törvényes“ intetésért is pár garasa kiugrik mind két félnek, 's szegény embernek ez is savanyu atyafiság. De van egy lényegesebb kérdés: per kezdés-e az intetés vagy nem? Következőleg az idő mulást megzavarja-e vagy nem? A' birtokos néhány évi csendessége 's tán birtoka bizonytalansága függ attól, hogy kitől tanácsot kérde, mellyik véleményhez tartozik. Ismét: van-e valami eredménye költség visszatérítésre annak, ha pl. az építetés ellen intetést vitetek végbe vagy nincs? Bár mellyik vélemény álljon, nem alá ás-e mindkettő a' birtok bizonyosságának 's ezzel az iparnak?

Jó a' törvénybehívás. Ennek két neme van: idézés és bizonyosítás. Jaj ügyednek ha az egy czélú, de külön uti eljárás neveit valahogy össze zavarád; mintegy évtizedig haladsz utadon, 's akkor te fizeted meg, hogy fáradtál és költöttél. A' perbe hívás mindkét nemére egy alaptalan 's még is nagy fontosságú szertartásunk van: t. i. a' II. K. II. r. 24. cz. 1. §. szerint nem szabad nemes embert személyesen vagy udvarából idézni. Ennek a' hajdani időkben lehetett értelme, mert harcos magyarjaink bámar az idézőn töltötték idézés miatti bosszújokat, de mi értelme lehet ma, 's pedig mennyi perfolyam romlik össze csak ezért! A' mai szokás sokkal többre ment ebben, mint Verbőczy, mert a' II. r. 24. cz. 2. §sa, 's II. r. 82. cz. jelesen 1. §. a' józan határt kitűzték, de a'

mai gyakorlat csupa következetességből olly messze ment már, hogy az abszurdumig, a' nevetségesig, ha van is még lépés, de nem sok.

A' per felvétetik; 's még itt is ellenkezés van az 1791. 50. a' tábl. utasítvány és gyakorlat között, de mellőzzük ezeket. Következnek a' közbe eső (incidens) kérdések, mellyek mint valami episodok vagy intermezzok meg annyi külön pert képeznek. Ezeknek nagy része olylyan, mellyekről maga az ellenvető is jól tudja, hogy örökösön megvettetnek és még is a' viláért el nem mellőzné. Illyen pedig, hogy a' peres tartozik-e több levelet tenni bé, mint a' mennyivel élni akar? a' gyakori cautio kérdés 'sat. Ezeket még gyakran egy egy cacodubius bíró is szaporítja sem használó sem ártó szörszálhasogató nehézségek gördítésével. Átalában tartozunk azon igazsággal némelly bírónak, hogy a' perek csiga haladására nem kisebb befolyást gyakorolnak mint magok az ügyvédek. Látjuk ezt főként a' büntető pereknél, mellyeket már megszoktunk kiváltságos pereknek tartani, az az ollyaknak, hol minden törvénykezési rendellenes mehet, aztán valóban olly dolguk is van, mint szokott rendesen minden kiváltságosnak lenni. — Ha figyelmezzünk a' zöld asztaloknál tapasztaljuk, hogy 10 ügyközül egy ha dől el érdemi kérdésen vagy elven, többnyire mindig formassággal válunk el a' főtörést kívánandó ügy kérdés mellett. Hiába vannak „szájas“ emberek, kik szégyenlik vagy unják csak „mutus regius“kodni, vagy éppen szerepet szeretnek vinni, 's így ülési és szózatlási jogukat használatlan soha sem hagyják, aztán „dat pira, dat poma, qui non habet alia dona. De menjünk tovább, különben értekezésünk is olly végetlen lesz, mint perfolyamunk.

Jó most a' per kifogási és érdemi állapota. A' kifogási állapotról maga törvényünk (Appr. IV. r. 1. cím 26. cikk.) azt mondja: „Az in causam attractusnak — szabad contendálni, excipiálni, lássa mentől tovább halaszthatja az Evictorra való fogását“ és így a' per derekára szállást. Nagyon szépen hang-

zik valóban hogy maga a' törvény mutat a' „mentől tovább halasztásra“ utat, de ezen törvényünk olly pontosan meg van tartva, hogy ha mindenik így lenne, akkor igazán alkotmányos nép lennénk. Egy más törvényünk (tabl. ut. 69. §. 1. pont.) nyilván tiltja, hogy a' kifogások egyszerre tétessenek meg. Így a' felperes vagy alperesse kihál, mi előtt azon örömet megérhetné, hogy pere oda eljusson, hol kezdődnie kellett volna, 's ha becsületéért vagy hatalmasságért perlett, mivel a' H. K. II. r. 51. cz. hasonlatára a' tett személyes volt, a' személylyel együtt minden büntetés kihál, 's még tett költségeire nézve is csak úgy szállítatik át pere az utódokra, ha nincsenek elég szájas magyarázói a' most idézett cikknek, melly azonban — zár közt legyen mondva — éppen ellenkezőt rendel, mint a' mit belőle rendesen kiokoskodnak.

Most a' per érdeme küszöbénél lenne, de ha ügyvéde elég ravasz volt valamelyik egyszerű kifogást maga rendén elmellőzni, megint visszahalad a' kifogások tág mezejére, mert a' tabl. ut. 77. §. azt mondja: „ut. exceptionibus superatis, et re ad meritum deducta“ kell a' pert elfogadni, (litem contestari) az „et“ pedig öszve foglaló, 's azért öszvefogalva kell a' két feltételt venni, mi azon ármányos „et“ jámbor irójának alig ha jutott eszébe.

Az eddigi mind csak fölösleges előzmény volt, most jövünk a' „fekete leves“re — a' per derekára. Ha valahol, perfolyamunkra nézt valóban igaz, hogy „summum jus summa injuria.“ Törvényünk mindenütt a' leghumanusabb indokból t. i. az igazságot a' hatalmaskodás és elnyomás ellen védelmezni akarásból, indult ki azon menedékek föllállításával, melyeknek végre eredményei a' leginhumanusabbak lettek, t. i. számtalan kibuvó ajtó a' hatalmaskodóknak, 's az igazság kijátszása. Nincs szerencsétlenebb cselekvés, mint a' lány velejüt az eszes, az ügyefogyottat az ügyes, a' gyámoltalant a' hatalmas, a' magával jóltehetetlent a' ravasz ellen legyezni akarni olly kedvezésekkel,

mellyeknek mindkét félre egyaránt kell tartozni, (litigantium jura reciproca) mert az által mindig a' gyenge, az ügyefogyott, a' gyámoltalan' kiknek éppen javára állítottak a' kedvezések, huzzák a' rövidebbet igen természetesen.

Nem akarom emliteni azon temérdek jog kijátszást, melly a' menedékek alkalmazásában már úgy szólva „kenyérré vált“ mert javaslatomat ezuttal a' per derekára nem terjesztem ki. Tudom, hogy egész perfolyamunk, mellytől mindenünk függ, megkívánható, hogy a' törvényhozás valahára ex thesi figyelmet fordítson rá, de igen azt is, hogy „a' jónak legnagyobb ellensége a' legjobb,“ 's így ha azt kívánnák, hogy talán még ezen sok késhetlen nagy feladással elfoglalt országgyűlés az egész per rendszert kijavítsa, éppen az által buktatnók meg azt is, mi excerptim tán kivihető.

E' példákbl, úgy hiszem eléggé kitetszik hogy a' törvény útjára utasítatni a' bitor ellen annyi mint farkasnak erdőt mutatni; 's pedig eddig még csak rendén lenne a' dolog, mert hiszen minden a' perfolyam kimért sorompóin belől történnék, de ezen század eleje óta két menedék kezdett valóban „eláradni,“ mi az egész perfolyami rendszert kiforgatja alakjából: a' folyamodás és szöszölői meghívás.

(Folytatása közelebről.)

Szentiváni Mihály.

Cora.

(Folytatás.)

§. 3.

Nagy volt a' csudám, Cora férjét sem a' boltban, sem a' nejenél többé nem látni. Bátorkodám szerényen egy kérdést tenni eziránt. Cora válaszlá nekem, miként Gibonneau tanulókorát mint második segéd a' város első gyógylárosánál végezné. Ő csak estve jött haza, 's jó reg-

gel távozzék. A' balgatag ember tehát képes vala napjait a' világ legszebb teremtésétől távol tölteni. Birá a' legszebb gyöngyöt e' földön 's még is nyugodt lélekkel tudá őt életének felén át nélkülözni, hogy enyhítő balzsamok és labdacok készítésével bibelődjék.

Én pedig hálát adtam az égnek, melly őt e' köznapi létre átkozá 's megvoná tőle a' kegyet, mellyre nem látszék érdemesnek, tudniillik, szelidlelkű párját világos nappal láthatni. Csak azon órában vala neki megengedve hozzá visszatérni, mellyben a' denevérek és baglyak sötét reptöket elkezdi, 's szurtos és nesztelen szárnynyal az átlátszó ködhullámok felett lebegnek. Ő homályban jöve mint egy éjjeli lopó vagy egy vészhozó gnom, melly az alkonyiszelelőn vagy a' posványok csalfa meteorján szaguldoz. Jöve mint egy komor bús árnyék, viselve még kötényét halottas lepel gyanánt, melly a' gyászpad körül égetett tömény illatot lehelli. Látám őt néha hollyongni a' sötétben 's kísértetként a' világos falak mellett elsuhanni. Találkozám vele néhányszor az ajtóküszöbnél 's mint egy férget az utzacsatornában eltapodhatám vala, de megkímélém őt, meri megvallva az igazat, nyakas egy legény volt, én pedig lázám következtében czérnavékony 's majd nem átlátszóvá lettem vala.

A' naponta, egész hajnaltól késő alkonyig elárvult Cora meghittén maradt velem. Én csak nem minden napot a' családi karszékekben tölték 's midőn az aprilisi nap már forrón süttött, a' kőpadra ültem szemközt Cora ablakával. Csak az arany-zinü firnász ágai által választva tőle, szívám itt lehelletét a' virágok között 's felfogám késő pillanatot, melly átlátszó és csendes vala miként egy redőtlen hab, melly Göröghon partjain szendereg. Mind ketten hallgatáuk, de szívem repesett elébe 's áhítá az övét olly vonzó erővel, mellynek hatalmát neki, szükségképp éreznie kelle. Ez édes álommal szenderülék el. Miért nem szeretett volna engem Cora? Én őt olly igen szeretém! Minden szellemi tehetségim oda központosultak, a' remény és epedés

olly erejét földézni, melly parancsolólag lebegne Cora felett. Maradhatna-e közönös az istenség legszebb sugarából alkotott lék villányos röpténél a' tűz gondolatnak? Nem akarám azt hinni, 's szívem olly tisztának, vágyaim olly szűzeknek hívém, hogy nem remegék többé őt megsérthetni, azoknak kitarása által. Ekkor szólám vele ama' mennyei nyelvet, mellyet csak költészi lelkeknek adatott érteni. Kiöntém neki szerelmem megmondhatlan kínait, 's égi szenvedéseit. Előbeszélém álmaim, csalódásaim, 's azon teméntelen költeményeket, 's alexandrin verseket, miket hozzája gyártottam vala. Szérencsém vala látni, miként meghatva könyvét félre tevő, 's az érteni vágyás képével felém hajola; mert szavaimnak ránézve új volt értelmök 's lelkében új sorát költék fel magasztos eszméknek, miket ő eddig még nem sejtített vala.

„O szívem Cora,“ szólék hozzá, „mit félnél egy illyetén tiszta szerelemtől? A' villám, melly meggyúl az égen, nem légibb természetű, mint a' tűz, melly gyönyörömtre megemészt engem. Miért szorongana félénk szermérmed, miért a' te magas női büszkeséged egy illy eszményi szerelem miatt, mint a' miénk? Ám birja egy férj, vagy háziúr az anyagi szépség azon kincsét, mit az angyaloknak tetszék tenéked átadni; én soha sem vágyom elrabolni tőle, mit isten, az emberek 's a' te szavad o Cora sajátul adtak neki; az enyim, ha meghallgatsz engem, kevésbbé fogható, kevésbbé részegítő, de dicsőbb és nemesebb leend. A' te lelked aetheri része, mit én bírni vágyok, az ég felé küldött égő sohaj, mit megragadni, 's magamhoz nyomni kívánok, hogy eged 's lelked legyenek, valamint te istenem és életem vagy.“

Mind ez homályosnak látszék lenni Cora előtt; meredt szemekkel bámészkodott reám, 's én a' platoi szerelem isteni mysteriumait vele megértetendő, irónomat elővevém zsebemből, 's az ablak melletti falra néhány verset írek. Erre beszéltem neki a' láthatlan természet isteni

költészetéről, az angyalok és tündérek szerelméről, a' virágkelyhekben megfogott szülphidák sohajairól, rózsák láng hevéről a' zephierek iránt, mennyei karokról, mellyek az alkonyfelhőben hallszanak, a' csillagok sympathias lejtéséről, a' boszorkánytánczról, a' dévaj manókról 's a' t.

Boldogságunkat semmi külső esemény nem látszék megzavarhatni. Megragadva az élet poetai oldalát, eszményi világomban a' hideg valódiság minden viszályai — mindenszikkaitól olly távol tudám magamat tartani, hogy mit sem rettegek amaz érzeki lények közbejöttétől, mellyek körülünk tengenek. Olly magasneműek valónak érzelmeim, miként semmi szerelemföltést nem gerjesztheték a' közszerű emberben, ki magát Cora urának 's férjének nevezé.

'S valóban fölfogni látszék ő egy ideig a' tisztelést, mellyel egy istenszentelte viszonynak tartozék. De hat hét multával meglepő változást láték e' család irántami viseletében. Az a' pa mindig gúnyos és gyanakodó arczzal tekintte rám, valahányszor szobánkba belépe. Az a' nya minden idejét, mi holtbani foglalkodásból fenmaradt, körünkben igyekvék tölteni, 's Gibouneau, ha történetből velem találkozáék, sőtét 's fenyegető szemeket hánya rám; Cora is tartózkodobb lön, 's néha egész napokig nem jelenkezett. Elrémülék e' változáson, 's próbát tevék e' balsorsomon panaszkodni. A' szenvedély sugalta ékesszólással akarám az ő bánása igaztalan és kegyetlen voltát megfoghatóvá tenni. Ő magát erőltető, szinte ijedős arczzal figyele rám 's úgy tetszék, szorongva nézett az ajtó felé.

„O Cora!“ kiálték lelkesülésem hangján, talán valami veszélytől kell rémegned? Szólj, szólj, hol vannak elleneid, nevezd meg nekem a' gaz embereket, kik te veled gyöngé 's égi lénynyel egy utálatos járom vaslánczait éreztetik. Mond meg, hol azon daemon, melly szived szárnyaltát elnyomja 's keblednek természetű ömlengéseit, keserű léleksurdalások gyanánt visszatolja? Le tudom én azokat büvölni, nem csak

egy varázserőnek vagyok én birtokában, hogy az irigység és boszú daemonait lebilincseljem; tudok én több magikai igéket előidézni a' védangyalokat, kik testvéreid, de kevésbbé szépek és kevésbbé tiszták, mint te vagy...!!“

A' beszéd tűzében fenhagra emelkedék szózatom 's közeledém Corához kezét megragadandó, mellyet ő mind hátrább huza. Ekkor föllállék az ihletés verejtékítől ázott homlokkal, összezavart fürtökkel 's lelkesült pillantással.

Cora elsikoltá magát 's az a' pa futva rohant bé a' házba, mintha kigyult volna a' kémény. Midőn fenyegetőzve esnék nekem, karon ragadá őt Cora 's mondá szelid hangon: „Hagy békét neki atyám, ő most nyavalyatorésben van, ne bántsd, ez ismét elmulik.“

Hiába próbálám szavai értelmét kivenni. Ő elhagyá a' szobát 's a' fűszeráros így szóla: „távozzék Kegyed György, 's térjen ismét magához, most valóban nem látszik eszén lenni. ... Menjen haza 's nyugodja ki magát.“

Elkábulva az olly szives tanácson, engedék egy gyermek szelidségével 's a' fűszeráros haza kisére. Őra mulva látom a' királyi ügyvédet 's a' város physicusát hozzám belépni. Mindkettőt jól ismervén, nem csudálkozám e' látogatáson; de egy kissé bántva kezdém magamat érezni a' merészség által, mellyel a' physicus úterembezt nyula, 's pillantásom kifejezését 's szemfényem kitágulását vizsgálá, aztán számlálni kezdé érütésem halántékimon és nyakamon 's tenyerével a' fejem bel forróságát érezni.

„Mit jelentsen mind ez, uram!“ kérdezém, „én nem hívtam Kegyedet tanakodni betegségem felől. Meglehetősen jól érzem magamat, hogy ezentül Kegyed curáját nélkülözhessem 's éppen nincs kedvem kényszerítve orvosi kéz alá adnom magamat.“

De a' nélkül hogy felelne nekem, a' tisztviselővel az ablakhoz vonulának, halkan egymással beszélgetve. Úgy tetszék nekem, mintha felettem tanácskoznának, mert mindegyre felém fordultak, figyelmes és gyanakodó képpel vizsgálva engem. Végre hozzám jövének 's az ügy-

véd néhány különös kérdést tőn; elébb, milyen színűnek tartom az ő mellényét, azután; tudom-e őt hogy hívják, továbbá, megtudnám-e neki mondani, hány éves vagyok, honnan és melly állapotu.

En bámulva felelek e' furcsa kérdésekre, midőn részéről az orvos is kérdé, ha nem lát-nék-e senkit a' szobában mást a' királyi ügyvé-den, rajta és rajtam kívül, 's aztán tudom-e, hogy nappal vagy éj van 's végre állíthatnám-e azt, hogy őt ujjom volna mindenik kezemen.

Felbőszülve illy szemtelen kérdésen, a' leg-végsőre vetém magamat, egy jó pofot adván neki. Kétség kívül rosszul cselekvém, kivált egy tisztviselő jelenlétiben, ki készen volt e' tettem legott jegyzőkönyvre venni. De forrott a' vérem, 's nem valék többé képes szenvedni, hogy mint valamelly bolond vagy golyhóval bánjanak velem a' nélkül hogy tudnám az okát.

Patvar vigye el a' dolgát. Az ügyvéd ké-

szüle már komájaért ellenem pört inditni, de torkon ragadám őt 's megfojtandám, ha a' fű-szerárus vejevel 's feltuczet szomszédokkal nem jött volna segédül. Ekkor kezökre kerítvén en-gem, megkötözék mint egy örültnek kezeim és lábaim 's a' város börtönébe vittek, hol a' bo-londoknak határozott szobába bészaratám.

Megvallom, elég kényelmes vala a' szobám 's nagy szelidséggel bántak velem, annyival in-kább, mert az örütségnek semmi jelét nem mu-tatám. Az ügyvéd és orvos tévedése majd ki-világlék. De nem könnyű vala nekem szabadsá-gomat visszanyerni, mert az utolsó előre látván, miként elégtétellel tartoznék a' bántalomért, mit ellenem elkövette, makacson állítá örütségem, hogy rám nézve a' hidegvér és nagylelkűségkül-színét adhassa magának.

(Vége következik.)

K - r

KÖZLEMÉNYEK.

Következetlenség.

Milly megfoghatlan talánya legyen az ember a' következetlenségnek, eléggé megmutatá nem rég két német bursch, kik a' párvivás felett vitáztak midőn az egyik, ki azt isteni és emberi jog szerint büntetésre méltónak állítá, megbántva ellenfelének igaztalan állítási által, őt dühösen párbajra hívá. Hasonlót említ egy francia hirlap: Egy ifju ember eléggé szerencsétlen volt sittyet kapni, panaszt tőn hát 's 2000 francot kapott elégtételül. Egy tanu, ki e' hírói ítéletet nem tudá fölfogni, mondá szomszédjának kimentekor: „különös egy ítélet vala ez még is!“ Nem kelle több a' 2000 frankdus ifjunak, hozzája termett 's nem egy, de két hatalmas fricskát adott neki.

Különösség.

Amerikában egy „egészség biztosító társu-lat állott föl.“ E' vállalatnak alapeszméje nem éppen olly ros. Ezen új divatu intézet tagjai kötelezik ma-gokat nyolcz év alatt meg nem betegülni; különben elvesztik a' bétett tőkepenát: minel gyakrabban csnek betegségbe, annál többet fizetnek; a' ki mindazáltal nyolcz évig frissen és egészségesen marad, jeles öszle-

tet kap kedveskedésül. Sokan kétkednek, ha örülnek az orvosok e' furcsa biztosító intézetnek.

Gyógyszabály.

Moszkában él egy szücsáru-kereskedő özvegye, ki most 157 éves, 's kétszázat elérni gondolja. 123 éves korában mene ötödikszér férhez 's mindenik há-zasságában békésen élt. Soha sem evett jéghideg és for-ró eledeleket, soha sem boszonkodott és orvossággal soha sem élt.

Titkos és nyilvános büntaxa.

Nemde különös — mondja valahol Lichtenberg — hogy titkos bünök felett mindenütt irhatni nyilván, de nyilvános bünök felett mindig titkon kell írni, ha csak bécsukatni nem akar az ember?

Ujkori dühök.

Korunknak következő kilencz dühe jut hirtelen eszembe: 1. Divatdüh, 2. Fördődüh, 3. Tapsdüh, 4. Élvdüh, (a' világért sem elvdüh, 5. Emlékdüh, 6. Adósságdüh, 7. Művészetdüh, (még nem ragadott el Erdélyre) 8. Hivataldüh, 9. Nagyságosdüh, etc. graeca.

K.